

Jayne Bryant AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Senedd Cymru

29 Mawrth 2022

Annwyl Jayne,

Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru)

Hoffwn ddiolch i chi am eich cyfraniadau adeiladol i'r ddadl ar egwyddorion cyffredinol Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) ("y Bil") yn dilyn cyhoeddi adroddiad Cyfnod 1 eich pwyllgor ar y Bil ar 4 Mawrth 2022.

Yn dilyn fy llythyr dyddiedig 14 Mawrth, rwyf wedi nodi ymatebion i weddill argymhellion y Pwyllgor yn yr Atodiad i'r llythyr hwn. Ni fu'n bosibl i mi dderbyn holl argymhellion y pwyllgor yn llawn. Fodd bynnag, rwyf wedi cyflawni'r egwyddorion a'r rhesymu sylfaenol cyn belled ag y bo modd.

Rwy'n gobeithio y bydd y llythyr hwn yn ddefnyddiol i nodi'r ymatebion i Adroddiad y Pwyllgor. Byddaf hefyd yn ysgrifennu at Gadeiryddion y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a Chyfansoddiad a'r Pwyllgor Cyllid mewn perthynas â'u hadroddiadau Cyfnod 1, a byddaf yn anfon copi o'r llythyrau at bob un o'r tri Chadeirydd Pwyllgor.

Edrychaf ymlaen at barhau i weithio gyda'r Aelodau wrth i'r Bil fynd drwy broses y Senedd.

Yn gywir,

Jeremy Miles AS/MS
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg
Minister for Education and Welsh Language

Argymhelliad 1. Bod y Senedd yn derbyn egwyddorion cyffredinol Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru).

Rwy'n nodi ac yn croesawu'r argymhelliad hwn a chefnogaeth y Pwyllgor i egwyddorion cyffredinol y Bil. Hoffwn ddiolch i bob aelod o'r Pwyllgor am graffu'n fanwl ac yn drylwyr ar y Bil.

Argymhelliad 2. Bod y Memorandwm Esboniadol yn cael ei ddiweddarau i restru'r amcanion polisi ar gyfer y Bil a sut y mae darpariaethau'r Bil yn ceisio eu bodloni.

Rwy'n nodi'r argymhelliad hwn a byddaf yn sicrhau y rhoddir ystyriaeth i'r ffordd orau o ehangu'r Memorandwm Esboniadol, pan gaiff ei ddiweddarau ar ôl Cyfnod 2, i roi mwy o eglurder ar y mater hwn.

Argymhelliad 3. Bod Llywodraeth Cymru yn nodi'n glir i'r Pwyllgor, y Comisiwn a'r sector ehangach sut y mae'n diffinio parch cydradd, sut olwg fyddai ar gyflawni parch cydradd, a sut y mae'n disgwyl i'r sector ôl-16 gyflawni hyn.

Bydd y diwygiadau a ddaw yn sgil y Bil yn fodd i gyflawni parch cydradd rhwng llwybrau galwedigaethol ac academiaidd mewn nifer o ffyrdd:

- Yn gyntaf, bydd dod â phrifysgolion, colegau a darparwyr hyfforddiant seiliedig ar waith at ei gilydd o dan un cyllidwr a rheoleiddiwr yn sicrhau bod prif ddarparwyr llwybrau galwedigaethol ac academiaidd yn cael eu hystyried o dan un ymbarél polisi. Drwy hwyluso cydweithio rhwng ysgolion, colegau, prifysgolion a darparwyr hyfforddiant, bydd y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil yn eu hannog i beidio â bod yn gystadleuol a all greu argraff o ddiffyg parch cydradd rhwng gwahanol lwybrau cymwysterau.
- Yn ail, bydd gan y Comisiwn ddyletswydd strategol i hyrwyddo "amrywiaeth o lefelau astudio a mathau o gymhwyster", "amrywiaeth o leoliadau addysgol a dulliau astudio" a "hwyluso symudiadau dysgwyr" rhwng gwahanol rannau o'r system. Bydd angen i'r Comisiwn ystyried yr un parch at yr holl ddarpariaeth a llwybrau cymwysterau y mae'n eu cyllido.
- Yn drydydd, rydym yn bwriadu i unrhyw newidiadau i'r cwricwlwm 16-19 ddilyn ymlaen o'r diwygiadau i'r Cwricwlwm i Gymru drwy sicrhau bod gan fyfyrwyr a dysgwyr ystod eang o opsiynau ar gyfer dilyniant o 16 oed ymlaen o ran gwybodaeth, profiadau a sgiliau academiaidd a galwedigaethol sy'n datblygu dinasyddion brwdfrydig, cyflogadwy ac entrepreneuriaidd.

Argymhelliad 4. Bod Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi Asesiad diwygiedig o'r Effaith ar Gydraddoldeb sy'n ystyried y materion a godir gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol cyn trafodion Cyfnod 2.

Derbyniaf yr argymhelliad hwn a byddaf yn cyhoeddi Asesiad Diwygiedig o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

Argymhelliad 5. Bod y Gweinidog yn rhoi rhagor o wybodaeth i'r Pwyllgor a Phrifysgolion Cymru ynghylch pam mae'n credu nad oes gan Ddeddf y Farchnad Fewnol oblygiadau i'r Bil hwn.

Rwyf wedi ystyried darpariaethau'r Bil yng ngoleuni Deddf y Farchnad Fewnol, ac nid wyf o'r farn bod yna oblygiadau i'r Bil hwn.

Argymhelliad 6. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau i Atodlen 1 yng Nghyfnod 2 i osod gofyniad ar Weinidogion Cymru bod yn rhaid iddynt roi sylw i'r angen i sicrhau bod y Bwrdd (yn ei gyfanrwydd) yn adlewyrchu ehangder y ddarpariaeth addysg ac ymchwil, ac amrywiaeth Cymru. Dylai hyn gwmpasu penodi pob aelod i'r Comisiwn, gan gynnwys aelodau cyswllt.

Rwy'n cydnabod y bwriad y tu ôl i'r argymhelliad hwn. Fodd bynnag, nid wyf o'r farn bod angen gwelliant i'r Bil. Yn gyntaf, fel penodiadau cyhoeddus bydd y rhain yn bodloni'r amddiffyniadau presennol mewn perthynas â chydreddoldeb ac amrywiaeth a Strategaeth Amrywiaeth a Chynhwysiant y llywodraeth ar gyfer Penodiadau Cyhoeddus yng Nghymru.

Yn ail, mae Atodlen 1 (paragraff 2(2)) yn darparu ar gyfer rhestr o sgiliau a phrofiadau y mae'n rhaid i Weinidogion Cymru eu hystyried wrth benodi aelodau'r Bwrdd. Ar hyn o bryd, rwy'n ystyried gwelliannau i ehangu'r rhestr o brofiadau a nodir.

Yn drydydd, wrth fabwysiadu dull gweithredu ar draws y wlad a'r system drwy'r bil a sefydlu'r comisiwn, rydym yn symud oddi wrth (risgiau) dull seilo. Mae'r dull a nodir yn Atodlen 1 yn adlewyrchu hyn, a'r bwriad yw darparu ar gyfer Bwrdd sy'n cynrychioli anghenion y sector cyfan. Ni fwriedir i aelodau'r Bwrdd gael eu penodi'n gynrychiolwyr ar gyfer y sectorau, sefydliadau neu ddarparwyr unigol traddodiadol. Er fy mod yn cydnabod y bwriad sy'n sail i'r argymhelliad hwn, rwy'n pryderu bod y dull y mae'n ei argymhell yn peryglu atgyfnerthu dull gweithredu sy'n seiliedig ar gynrychiolwyr unigol ar gyfer pob un o'r sectorau traddodiadol.

Argymhelliad 7. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i gynyddu cynrychiolaeth gweithwyr a dysgwyr ar y Comisiwn, ac egluro disgwyliad y Llywodraeth yn y Memorandwm Esboniadol y dylai'r Comisiwn geisio mwy na'r isafswm a nodir yn y ddeddfwriaeth.

Rwy'n cydnabod y bwriad y tu ôl i'r argymhelliad hwn ond nid wyf yn derbyn yr angen i gyflwyno gwelliant. Mae'r Bil yn darparu ar gyfer lefel aelodaeth sylfaenol o ran aelodau cyswllt, ac mae'r opsiwn yno o hyd i ddarparu ar gyfer nifer uwch o aelodau o'r fath.

Fel rhan o'r broses o ddiweddarau'r Memorandwm Esboniadol yn dilyn Cyfnod 2, fe ystyriaf opsiynau ynghylch amlinellu'r disgwyliadau gan y Comisiwn o ran mynd y tu hwnt i'r hyn sy'n ofynnol yn unig.

Argymhelliad 8. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i roi hawliau pleidleisio i'r aelodau cyswllt dysgwyr a gweithwyr ar y Comisiwn.

Nid wyf yn derbyn yr argymhelliad hwn. Bydd cynnwys aelodau cynghori ar y Bwrdd ('aelodau cyswllt') o blith dysgwyr, undebau llafur staff ac undebau llafur y gweithlu addysg drydyddol yn ehangach, yn golygu bod cyfle i'r sawl y mae sefydlu'r Comisiwn yn effeithio fwyaf arnynt gael dylanwadu ar y Bwrdd a'i gynghori.

Un o brif fanteision peidio â rhoi hawliau pleidleisio i aelodau cyswllt ar y Comisiwn yw ei fod yn osgoi gwrthdaro buddiannau drwy wahaniaethu rhwng y gweithgareddau sy'n ofynnol gan yr unigolion hynny fel aelod o'r Comisiwn a gweithgareddau ehangach undeb llafur, yr NUS neu gorff sy'n cynrychioli dysgwyr. Gallai rhoi pleidlais i aelodau cynghori'r Bwrdd greu gwrthdaro buddiannau.

Er na allant bleidleisio'n ffurfiol, eu rôl werthfawr fydd dylanwadu ar y Bwrdd a'i gynghori, gan gynrychioli safbwyntiau'r gweithlu a dysgwyr. Er mwyn sicrhau cydbwysedd sgiliau a chynrychiolaeth o fewn y Bwrdd, ar hyn o bryd mae'r aelodau cyswllt yn ychwanegol at nifer sylfaenol y Bwrdd.

Argymhelliad 9. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod y broses benodi ar gyfer Cadeirydd y Pwyllgor Ymchwil ac Arloesi yn cynnwys proses cyn penodi gan bwyllgor perthnasol y Senedd.

Rwy'n nodi'r argymhelliad hwn a byddaf yn ystyried y ffordd orau o fynd i'r afael â'r argymhelliad. Nid wyf o'r farn bod angen gwneud unrhyw ddarpariaeth ar wyneb y Bil i ddarparu ar gyfer y mater hwn.

Argymhelliad 10. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i gynnwys dyletswydd strategol i hyrwyddo cydweithio a chystadleurwydd ym maes gwaith ymchwil ac arloesi.

Rwy'n cytuno â'r argymhelliad hwn ac rwyf eisoes yn archwilio opsiynau ar gyfer cyflwyno gwelliant yn y maes hwn ar ôl ystyried y dystiolaeth a ddarparwyd gan randdeiliaid.

Argymhelliad 11. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i gynnwys ymchwilwyr yn adran 5(2) ynghylch gallu'r gweithlu addysg drydyddol ac ymchwil.

Rwy'n nodi'r argymhelliad hwn ac rwyf wrthi'n ystyried y mater ymhellach.

Argymhelliad 12. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ychwanegu dyletswydd gyffredinol i ddiogelu ymreolaeth sefydliadol darparwyr addysg drydyddol.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn. Er bod y Bil eisoes yn cynnwys nifer o ddarpariaethau sy'n glir ynghylch ymreolaeth darparwyr addysg drydyddol o ran eu trefniadau llywodraethu a'u rheolaeth, rwy'n nodi barn rhanddeiliaid a'r Pwyllgor ac rwyf eisoes yn archwilio opsiynau ar gyfer cyflwyno gwelliant yn y maes hwn.

Argymhelliad 13. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ehangu rhyddid academiaidd y tu hwnt i ddarpariaeth addysg uwch i gynnwys gwaith ymchwil ac arloesi, ac, er mwyn diogelu'r ddeddfwriaeth at y dyfodol yn briodol, ehangu darpariaeth ym mhob lleoliad addysg drydyddol arall.

Nid wyf yn derbyn yr argymhelliad hwn. Mae'r mesurau diogelu a ddisgrifir fel 'rhyddid academiaidd' o dan yr adran hon yn ymwneud â materion penodol, gan gynnwys rhyddid darparwyr i benderfynu ar gynnwys cyrsiau addysg uwch, y dulliau addysgu ac asesu, a phwy gaiff eu derbyn, ynghyd â pha staff academiaidd a benodir. Byddai'r pwynt olaf hwn yn cynnwys staff a benodir at ddiben ymchwil ac arloesi.

Fodd bynnag, nid yw'r darpariaethau penodol eraill yn briodol i ymchwil ac arloesi nac i fathau eraill o addysg drydyddol. Er enghraifft, yn achos llawer o gyrsiau addysg bellach, nid oes 'rhyddid academaidd' mewn perthynas â'u hasesiadau, gan mai cyrff dyfarnu cymwysterau sy'n penderfynu arnynt, a bod cynnwys llawer o gyrsiau addysg bellach yn ddibynnol ar ofynion cwricwla lleol, ac mae'r ddwy elfen hon yn anghyson ag adran 15(2)(a).

Caiff penderfyniadau ynghylch pwy i'w derbyn ar gyfer cyrsiau addysg bellach neu brentisiaethau eu gwneud weithiau ar sail penderfyniadau polisi a wneir gan y llywodraeth (a'r Comisiwn yn y dyfodol), yn dibynnu ar gyllid neu gynnydd, a byddai hyn yn anghyson ag adran 15(2)(b).

Yn ogystal, caiff staff addysgu yn y sector addysg bellach eu rheoleiddio gan Gyngor y Gweithlu Addysg, sy'n anghyson ag adran 15(2)(c).

Argymhelliad 14. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i sicrhau bod rhyddid academaidd yn cwmpasu academyddion unigol, o ran eu haddysgu a'u gwaith ymchwil.

Rwy'n cydnabod y bwriad y tu ôl i'r argymhelliad hwn ond nid wyf yn ystyried bod angen gwelliant. Mae adran 16 yn darparu ar gyfer rhyddid academaidd academyddion unigol ar safleoedd darparwyr addysg drydyddol sy'n darparu addysg uwch i gwestiynu a phrofi gwybodaeth a ddaw i law ac i gyflwyno syniadau dadleuol ym mha weithgaredd bynnag yr ymgwymerir ag ef.

Argymhelliad 15. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i gryfhau'r ddyletswydd ar y Comisiwn i hyrwyddo addysg drydyddol Gymraeg i adlewyrchu uchelgais Cymraeg 2050 a rôl bwysig y Comisiwn wrth helpu i gyrraedd miliwn o siaradwyr. Mae'n rhaid i'r ddyletswydd ar y Comisiwn fod yn gryfach a mynd ymhellach nag "ateb galw rhesymol".

Rwy'n croesawu'r argymhelliad hwn ac yng ngoleuni tystiolaeth rhanddeiliaid, yn ogystal ag adroddiad y Pwyllgor, rwyf eisoes yn ystyried opsiynau ar gyfer cyflwyno gwelliant i'r ddyletswydd strategol hon, yn amodol ar nodi dim canlyniadau anfwriadol.

Argymhelliad 16. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 fel bod y ddyletswydd strategol i hyrwyddo addysg drydyddol drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael ei hehangu i gynnwys hyrwyddo gwaith ymchwil drwy gyfrwng y Gymraeg.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn. Yng ngoleuni tystiolaeth rhanddeiliaid, yn ogystal ag adroddiad y Pwyllgor, rwyf eisoes yn archwilio opsiynau ar gyfer gwelliant.

Argymhelliad 17. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i nodi sut y bydd y Comisiwn yn gweithio ar y cyd ac yn strategol â'r Coleg Cymraeg ar gynllunio a chyflwyno darpariaeth Gymraeg, er mwyn osgoi posibilrwydd dyblygu.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn ac rwyf, yng ngoleuni tystiolaeth rhanddeiliaid, yn ogystal ag adroddiad y Pwyllgor, eisoes yn archwilio opsiynau ar gyfer gwelliant.

Argymhelliad 18. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ychwanegu dyletswydd strategol ar y Comisiwn i hyrwyddo llais y dysgwr.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn ac rwyf eisoes, yng ngoleuni tystiolaeth rhanddeiliaid, ac adroddiad y Pwyllgor, yn ystyried opsiynau ar gyfer sicrhau bod pwysigrwydd barn dysgwyr yn cael ei gynnwys yn y dyletswyddau strategol.

Argymhelliad 19. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ychwanegu dyletswydd strategol partneriaeth gymdeithasol ar y Comisiwn.

Rwy'n cydnabod, ac yn cytuno â'r bwriad y tu ôl i argymhelliad y Pwyllgor, a byddaf yn ystyried a ellir cyflwyno gwelliant priodol sy'n gosod dyletswydd ar y Comisiwn mewn perthynas â phartneriaeth gymdeithasol gan roi ystyriaeth lawn i'r cynigion ar gyfer y Bil Partneriaeth Gymdeithasol sydd ar y gweill.

Argymhelliad 20. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ddiwygio adran 13 o'r Bil er mwyn sicrhau na ellir newid cynllun strategol y Comisiwn heb gytundeb y Comisiwn.

Rwy'n nodi'r argymhelliad hwn a byddaf yn ystyried y ffordd orau o fynd i'r afael â'r argymhelliad.

Argymhelliad 21. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ddiwygio adran 19 o'r Bil i sicrhau bod cyfarwyddydau cyffredinol a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru yn cael eu gwneud drwy Orchymyn yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol.

Nid wyf yn derbyn yr argymhelliad hwn. Mae'r holl bwerau yn y Bil wedi cael eu hystyried yn drylwyr o ran y modd y mae'r pŵer i gael ei arfer a gweithdrefn briodol y Senedd. Wrth wneud hynny, ystyriwyd natur unrhyw ddarpariaeth bresennol y deilliodd y pŵer ohoni, ond nid yw'r dull hanesyddol o ymdrin â'r pŵer gwreiddiol wedi'i ddwyn ymlaen yn awtomatig os nad ystyriwyd bod gwneud hynny o reidrwydd yn briodol.

Mae'r pŵer yn adran 19 yn galluogi Gweinidogion Cymru i roi cyfarwyddydau i'r Comisiwn mewn perthynas â materion penodol, fel y nodir yn adran 19. Mae'r cyfarwyddyd hyn yn ymwneud ag un corff a materion penodol ac nid ydynt yn darparu ar gyfer deddfu cyffredinol o natur ehangach.

Ystyrir bod y gofynion a nodir yn y Bil mewn perthynas â'r gofyniad ar Weinidogion Cymru i gyhoeddi'r cyfarwyddyd, adrodd i'r Senedd bod cyfarwyddyd wedi'i roi a gosod copi gerbron y Senedd yn ddigonol i sicrhau hygyrchedd a thryloywder y cyfarwyddydau a roddir i'r Comisiwn o dan adran 19.

Argymhelliad 22. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ddarparu dull mwy cyson ac eang o ymdrin â'r dyletswyddau cyfle cyfartal ac ehangu mynediad ar gyfer pob rhan o'r sector ôl-16, ac nid dim ond y darparwyr hynny sy'n gorfod cofrestru.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn ac yn archwilio opsiynau ar gyfer cyflwyno gwelliannau mewn perthynas â chyfle cyfartal.

Argymhelliad 24. Bod y Gweinidog yn rhoi eglurder llwyr ynghylch a fydd corff cenedlaethol yn cael ei sefydlu ar gyfer dysgu oedolion yn y gymuned.

Fy mwriad yw symud oddi wrth Gorff Cenedlaethol ar gyfer Dysgu Oedolion yng Nghymru. Mae'r holl ddarparwyr dysgu oedolion a gyllidir gan Lywodraeth Cymru, gan gynnwys Prif Weithredwr a Chadeirydd Dysgu Oedolion Cymru, wedi cael gwybod am fy mhenderfyniad.

Mae pob un ohonynt yn cydnabod bod ystyriaethau polisi wedi symud ymlaen ers i gorff cenedlaethol gael ei ystyried yn 2019 drwy gyflwyno'r Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil, a fydd yn sefydlu Comisiwn newydd ar gyfer Addysg Drydyddol ac Ymchwil.

Rwyf wedi cymeradwyo £2m o gyllid, a chylch gorchwyl ar gyfer grŵp allanol i ddatblygu'r adolygiad o addysg oedolion, i gefnogi'r gwaith o ddatblygu rhaglen 2 flynedd o gydgyssylltu cenedlaethol ar gyfer dysgu oedolion. Cynhelir y cyfarfod cyntaf ar 15 Mawrth dan gadeiryddiaeth Sue Pember o Ganolfan Polisi Cyhoeddus Cymru, awdur yr adroddiad System Dysgu Gydol Oes Cymru a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr y llynedd. Bydd rôl y Cadeirydd yn cael ei chylchdroi wedi hynny er mwyn sicrhau cynwysoldeb ar draws y sector.

Rwy'n falch bod rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys Dysgu Oedolion Cymru, y Rhwydwaith Partneriaeth Dysgu Oedolion, Addysg Bellach, Addysg Uwch a'r Sefydliad Dysgu a Gwaith, ymhlith eraill, yn dod at ei gilydd i groesawu'r cyfeiriad hwn.

Argymhelliad 25. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i osod dyletswydd gyllido gytbwys ar wyneb y Bil.

Rwy'n nodi'r argymhelliad hwn, er fy mod o'r farn y bydd y gwelliant rwyf yn ymchwilio iddo mewn ymateb i argymhelliad 26 yn darparu'r sicrwydd a geisir yn yr argymhelliad hwn, ond fe ystyriaf y mater ymhellach.

Argymhelliad 26. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i osod dyletswyddau ar y Comisiwn i gyhoeddi manylion, fan leiaf, ei ddyraniadau cyllid; ei fethodolegau cyllido; ei fformiwlâu ariannu; a'i alldro cyllidol, yn ogystal â gosod dyletswydd i fod yn dryloyw yn ei benderfyniadau cyllido.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn ac yn archwilio opsiynau ar gyfer cyflwyno gwelliant.

Argymhelliad 27. Bod gwelliannau'n cael eu cyflwyno yng Nghyfnod 2 i alluogi'r Comisiwn i ddarparu cronfa ymchwil ac arloesi i ystod gyfyngedig o gyrff anghofrestredig.

Rwy'n nodi'r argymhelliad hwn ac rwyf wrthi'n ystyried y mater ymhellach.

Argymhelliad 28. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i dynnu gwahaniaeth clir rhwng pwerau Gweinidogion Cymru i gyllido darparwyr addysg drydyddol yn uniongyrchol i gynnig darpariaeth cyflogadwyedd, a phwerau cyllido ehangach y Comisiwn.

Nid wyf yn derbyn yr argymhelliad hwn. Er ei bod yn hanfodol nad yw unrhyw ddefnydd o'r pwerau cyllido cydredol gan Weinidogion Cymru yn mynd yn groes i safbwynt strategol y Comisiwn o ran penderfyniadau cyllido, mae'n hanfodol na roddir cyfyngiadau gormodol ar bwerau cyllido Gweinidogion Cymru rhag risg canlyniadau anfwriadol.

Gallai cyfyngu ar bŵer Gweinidogion Cymru i ddarparu cyllid mewn perthynas â darpariaeth cyflogadwyedd greu bylchau yn y pwerau cyllido hynny, gan eu rhwystro rhag gallu cyllido darpariaeth cyflogadwyedd yn y dyfodol. Mae cyllid cyflogadwyedd yn effeithio ar ystod eang o sectorau cyflogaeth, gan gynnwys, er enghraifft, y sector iechyd a gofal cymdeithasol. Gallai cyfyngu'n llym ar bwerau cyllido Llywodraeth Cymru, neu eu hatal yn llwyr, effeithio ar ffrydiau cyllid darpariaeth cyflogadwyedd yn y dyfodol, a gallai greu sefyllfa waeth i ddysgwyr a sectorau cyflogaeth.

Argymhelliad 29. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ddarparu mesurau diogelu ychwanegol i sicrhau nad yw unrhyw gynlluniau a gyflwynir gan y Comisiwn ar gyfer newidiadau i ddarpariaeth chweched dosbarth yn cael effaith andwyol ar ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg na darpariaeth mewn lleoliad ysgol grefyddol.

Rwy'n nodi'r bwriad y tu ôl i'r argymhelliad ond nid wyf yn ystyried bod angen diwygiadau pellach i'r Bil er mwyn sicrhau'r mesurau diogelu hyn. Bydd y ddyletswydd strategol gyffredinol a osodir ar y Comisiwn i hyrwyddo addysg drydyddol drwy gyfrwng y Gymraeg, a'r gofyniad i annog dysgwyr i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg ac i gymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod digon o addysg drydyddol yn cael ei darparu drwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghymru, yn berthnasol i'r Comisiwn wrth gyflawni ei swyddogaethau ar draws y sector ôl-16, gan gynnwys unrhyw ystyriaethau o ran darpariaeth chweched dosbarth a gynhelir.

Yn ogystal, mae Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion statudol hefyd yn cynnwys mesurau diogelu perthnasol i sicrhau bod darpariaeth Gymraeg a darpariaeth ysgolion ffydd yn cael ystyriaeth ddyledus wrth gyflwyno cynigion ynghylch ad-drefnu.

Mae darpariaethau'r Bil yn diwygio Penodau 2 a 3 presennol Rhan 3 o Ddeddf 2013, ac yn mewnosod pennod 3A newydd sy'n galluogi'r Comisiwn i weithredu mewn ffordd fwy strategol a chynnig persbectif ehangach i sicrhau bod darpariaeth chweched dosbarth ysgolion mewn ardal benodol yn synhwyrol ac yn gydlynol – mae hyn yn cynnwys sicrhau bod darpariaeth briodol ar gael i ateb y galw, a'r galw a gynllunnir, am ddarpariaeth Gymraeg.

Mae'r diwygiadau i Ddeddf 2013 yn ymwneud â'r cynigion hynny sy'n effeithio ar addysg chweched dosbarth, sef:

- cynigion i sefydlu neu gau ysgol sy'n darparu addysg sydd ond yn addas i ofynion unigolion dros oedran ysgol gorfodol, neu
- cynigion sy'n gwneud addasiad a reoleiddir mewn perthynas ag ysgol, sy'n golygu bod y ddarpariaeth addysg sy'n addas i ofynion unigolion dros oedran ysgol gorfodol yn yr ysgol yn cynyddu neu'n lleihau.

Bydd y Comisiwn yn gallu cyfarwyddo awdurdod lleol neu gorff llywodraethu ysgol sefydledig neu wirfoddol i wneud cynigion ynghylch y chweched dosbarth o dan adran 63A. Caiff adran 54 o Ddeddf 2013 ei diwygio i alluogi'r Comisiwn, o dan yr amgylchiadau a nodir yn adran 54(1), i gyfeirio cynigion at Weinidogion Cymru os ydynt yn effeithio ar addysg chweched dosbarth.

Caiff y Comisiwn wneud ei gynigion ei hun o dan yr amgylchiadau a nodir yn adran 63C o Ddeddf 2013. Os bydd gwrthwynebiad, bydd cynigion y Comisiwn yn ddarostyngedig i'r trefniadau ar gyfer cymeradwyaeth Gweinidogion Cymru a nodir yn adran 63F.

Yn ogystal â'r mesurau diogelu hyn, bydd adran 63(C) (3) o Ddeddf 2013 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn gael cydsyniad Gweinidogion Cymru cyn gwneud unrhyw gynig i agor neu gau darpariaeth chweched dosbarth ysgol wirfoddol neu sefydledig.

Argymhelliad 30. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i ddileu adran 105, a'i fod yn nodi dull gwahanol o reoli diwydrwydd dyladwy pan fydd cyllid yn cael ei drosglwyddo i drydydd partion.

Rwy'n cytuno â'r bwriad y tu ôl i argymhelliad y Pwyllgor ac rwy'n archwilio opsiynau ar gyfer cyflwyno gwelliant i adran 105 er mwyn sicrhau nad yw trefniadau a fwriedir i ddiogelu arian cyhoeddus yn arwain at fiwrocratiaeth neu gymhlethdod ychwanegol diangen.

Argymhelliad 31. Bod Llywodraeth Cymru yn comisiynu adolygiad o'r gwaith o ddatblygu fframwaith prentisiaethau sy'n ystyried y cyd-destun ehangach y tu hwnt i'r Comisiwn.

Mae gennym drefniadau cadarn ar waith eisoes ar gyfer datblygu fframweithiau prentisiaeth sy'n seiliedig ar ymgysylltu â chyflogwyr a rhanddeiliaid ehangach.

Dair blynedd yn ôl, cyflwynwyd trefniadau newydd gennym i wella'r broses ddatblygu ar gyfer datblygwyr fframwaith, sy'n canolbwyntio ar ymgynghori â rhanddeiliaid gan gynnwys cyflogwyr, cyrff sector, darparwyr hyfforddiant a chyrrff dyfarnu. Mae pob un o'r partïon hyn yn bwydo i mewn i adroddiad tystiolaeth rhanddeiliaid sydd, yn ei dro, yn llywio datblygiad fframwaith drafft, cyn i Lywodraeth Cymru gyhoeddi'r fframwaith.

Mae'r rhain yn drefniadau cadarn a thryloyw, sy'n sicrhau bod yr holl fframweithiau newydd a diwygiedig yn cael eu datblygu mewn ymgynghoriad â rhanddeiliaid allweddol ac yn cefnogi sectorau sy'n hanfodol i economi Cymru. Bydd angen i'r Comisiwn ystyried sut y mae'n dymuno parhau i ddatblygu fframweithiau ac ymgynghori â rhanddeiliaid.

Argymhelliad 32. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i sicrhau bod yn rhaid i gynlluniau diogelu dysgwyr ystyried lles myfyrwyr/dysgwyr a sicrhau bod myfyrwyr yn gallu parhau i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn a byddaf yn ystyried a fyddai'n well cyflawni'r argymhelliad hwn drwy ddiwygio'r Bil neu ganllawiau statudol i'r Comisiwn.

Argymhelliad 33. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i adran 126 fel mai dim ond pan fydd yn ymwneud yn uniongyrchol â swyddogaethau Gweinidogion Cymru y gall Gweinidogion Cymru ofyn am wybodaeth gan y Comisiwn.

Rwy'n cydnabod y bwriad y tu ôl i argymhelliad y Pwyllgor. Fodd bynnag, ni allaf dderbyn yr argymhelliad hwn. Y bwriad yw i'r Comisiwn weithredu fel canolfan ddata a datblygu arbenigedd mewn addysg drydyddol, gan alluogi'r Comisiwn i weithio ochr yn ochr â darparwyr addysg drydyddol. Bydd Gweinidogion Cymru yn dibynnu ar y Comisiwn i gyflawni'r rôl honno, fel y maent nawr yn dibynnu ar CCAUC. Fodd bynnag, bydd

Gweinidogion Cymru yn atebol i'r Senedd am sut caiff yr arian cyhoeddus a ddarperir i'r Comisiwn ei wario, ac o bryd i'w gilydd bydd angen iddynt weld gwybodaeth am y sector.

Ar hyn o bryd, mae adran 69(1)(a) o Ddeddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 yn ei gwneud yn ofynnol i CCAUC ddarparu'r wybodaeth neu'r cyngor i Weinidogion Cymru y bydd ei angen arnynt o bryd i'w gilydd ynghylch y ddarpariaeth addysg uwch yn eu hardal. Drafftwyd adran 126 gyda'r bwriad o weithredu yn union yr un ffordd ag y mae'n gweithredu ar hyn o bryd, ond gyda chwmpas darparwyr ehangach.

Argymhelliad 34. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliannau yng Nghyfnod 2 i greu gofyniad diamwys i gael cydsyniad corff llywodraethu corfforaeth addysg uwch cyn ei diddymu, neu y diddymir ar gais corff llywodraethu corfforaeth addysg uwch.

Rwy'n derbyn yr argymhelliad hwn ac rwyf, yng ngoleuni tystiolaeth rhanddeiliaid ag adroddiad y Pwyllgor, eisoes yn archwilio opsiynau ar gyfer gwelliant.

Argymhelliad 35. Bod y Gweinidog yn cyflwyno gwelliant yng Nghyfnod 2 i ehangu'r diffiniad i gynnwys dysgu oedolion yn y gymuned, yn unol â'r diffiniad yn y Nodiadau Esboniadol.

Nid wyf yn ystyried bod angen diwygio'r diffiniad. Mae adran 139 o'r Bil yn diffinio addysg drydyddol mewn perthynas ag addysg uwch, addysg bellach a hyfforddiant, a'r rheini yn eu tro wedi'u diffinio o fewn yr adran. Rwy'n fodlon bod dysgu oedolion yn y gymuned wedi'i gynnwys yn y diffiniad o addysg drydyddol, ac nad oes angen gwelliannau. Bwriad y cyfeiriadau presennol yn y Nodiadau Esboniadol at ddysgu oedolion yn y gymuned yw rhoi esboniad ac eglurder ynghylch y darpariaethau y mae'r nodiadau yn cyfeirio atynt.

Argymhelliad 36. Bod Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi rheoliadau drafft ar:

- **Gategoriâu cofrestru (adran 23(2))**
- **Amodau cofrestru (adrannau 25(3); 31(1); 32)**
- **Dynodi darparwyr addysg drydyddol eraill (adran 81(4))**
- **Sicrhau a chyllido addysg drydyddol (adran 91(3); 91(7)(b))**
- **Prentisiaethau (adran 107(4))**
- **Y Brifysgol Agored (adran 140(1))**

cyn trafodion Cyfnod 2.

Ni allaf dderbyn yr argymhelliad hwn. Er mwyn sicrhau bod rhanddeiliaid yn cael digon o gyfleoedd i gyfrannu at y gwaith o ddatblygu'r rheoliadau angenrheidiol, ac i sicrhau bod y rheoliadau hynny'n adlewyrchu unrhyw fireinio i'r Bil ar ôl ystyried argymhellion y Pwyllgor, nid wyf yn rhagweld y byddaf mewn sefyllfa i rannu rheoliadau drafft gyda'r Pwyllgor tra bo'r Bil yn destun craffu.

Argymhelliad 37. Bod y Gweinidog yn rhoi mwy o eglurder, naill ai fel rhan o'r ddadl yng Nghyfnod 1 neu'n ysgrifenedig cyn i Gyfnod 2 ddechrau ar sut y bydd y Bil yn cyd-fynd â Deddf 2018 ac y bydd yn cefnogi darpariaeth a chymorth priodol i ddysgwyr a myfyrwyr ag anghenion dysgu ychwanegol.

Mae'n bwysig cydnabod y gwahaniaeth rhwng y darpariaethau a'r dyletswyddau yn Neddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 (Deddf 2018) a'r gofynion statudol i ddarparu trosolwg strategol, cyllido a rheoleiddio a osodir ar y Comisiwn,

gan gydnabod yr elfennau rhyngddibynnol a rolau a chyfrifoldebau gwahanol y cyrff dan sylw.

Efallai y byddai o gymorth pe bawn i yn gyntaf yn esbonio sail y darpariaethau sydd yn y Bil mewn perthynas ag ADY, a sut mae Deddf 2018, ynghyd â darpariaethau'r Bil, yn cefnogi dysgwyr sydd ag ADY.

Mae Deddf 2018 yn gwneud darpariaeth ar gyfer cefnogi plant sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) a phobl ifanc sydd ag ADY mewn addysg neu hyfforddiant ôl-16, neu sy'n dymuno dilyn cyrsiau ôl-16. Mae manylion y dyletswyddau statudol i gefnogi dysgwyr unigol sydd ag ADY i'w gweld yn Neddf 2018 a'r is-ddeddfwriaeth berthnasol. Mae Deddf 2018 hefyd yn gosod dyletswyddau mwy cyffredinol ar unigolion penodol i gefnogi'r broses o weithredu'r system ADY yn effeithiol. Er enghraifft, mae rhai o'r dyletswyddau mwy cyffredinol hynny yn ymwneud â gwella a sicrhau gallu'r gweithlu i gynnig darpariaeth ddysgu ychwanegol, gan gynnwys darpariaeth o'r fath yn Gymraeg.

Mae'r dyletswyddau mwy cyffredinol hynny yn cynnwys dyletswyddau ar Weinidogion Cymru wrth gyflawni swyddogaethau penodol o dan Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000 sy'n ymwneud â darpariaeth addysg a hyfforddiant ôl-16. Er enghraifft, rhaid i Weinidogion Cymru, wrth sicrhau darpariaeth cyfleusterau o'r fath, ystyried yr addysg a'r hyfforddiant sy'n ofynnol er mwyn sicrhau bod cyflogeion a darpar gyflogeion ar gael a all gynnig darpariaeth ddysgu ychwanegol yn Gymraeg (adrannau 31 a 32 o Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000, fel y'i diwygiwyd gan adran 50 o Ddeddf 2018).

Mae meddylfryd y Bil o safbwynt materion ADY yn seiliedig ar ddarpariaethau Deddf 2018. Mae'r Bil yn gosod dyletswyddau tebyg ynghylch materion sy'n effeithio ar y system ADY ar y Comisiwn wrth gyflawni swyddogaethau sy'n ymwneud â darpariaeth addysg bellach a hyfforddiant. O gydio yn yr enghraifft yn y paragraff diwethaf, felly, mae adran 93 o'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn ystyried y mater hwnnw, ynghyd â materion penodol eraill sy'n ymwneud ag ADY, wrth gyflawni ei swyddogaethau yn adrannau 90 i 92 i sicrhau darpariaeth cyfleusterau ar gyfer addysg bellach a hyfforddiant.

Yn yr un modd, mae adran 99 o'r Bil, fel y ddyletswydd ar Weinidogion Cymru o dan adran 41 o Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf 2018, yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn, wrth gyflawni'r swyddogaethau hynny i sicrhau cyfleusterau ar gyfer addysg bellach a hyfforddiant ynghyd â swyddogaethau cysylltiedig penodol, ystyried anghenion unigolion ag ADY a'r ddelfryd o gael cyfleusterau a fyddai'n helpu i gyflawni dyletswyddau o dan Ddeddf 2018.

Yn gyffredinol, felly, mae'r dyletswyddau sydd ar y Comisiwn o ran ADY yn adlewyrchu'r dyletswyddau sydd ar Weinidogion Cymru yn y maes hwn yn sgil Deddf 2018. Mae yna rai darpariaethau ychwanegol hefyd. Er enghraifft, mae'r ddyletswydd yn adran 99 i roi sylw i'r materion hynny sy'n ymwneud ag ADY hefyd yn berthnasol i swyddogaeth y Comisiwn o roi cymorth ariannol i ddarparu gwybodaeth, cyngor neu ganllawiau ynghylch addysg neu hyfforddiant. Y rheswm am hyn yw y gallai'r materion ADY hynny fod yn berthnasol i gyflawni'r swyddogaeth honno. Enghraifft arall yw diwygiad y Bil i adran 65 o Ddeddf 2018 i'w gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn a Gweinidogion Cymru ymateb i gais awdurdod lleol am wybodaeth neu gymorth arall at ddiben cyflawni ei swyddogaethau ADY. Er enghraifft, efallai fod gan y Comisiwn neu Weinidogion Cymru wybodaeth ychwanegol a fyddai'n helpu awdurdod lleol i gyflawni ei swyddogaethau ADY. Bydd gofyn i'r Comisiwn a Gweinidogion Cymru hefyd roi sylw i'r canllawiau perthnasol yn y Cod ADY wrth ddelio ag unrhyw gais o'r fath.

Rwyf nawr am droi at sut mae Deddf 2018 a'r Bil, gyda'i gilydd, yn cefnogi'r ddarpariaeth i ddysgwyr ag ADY.

Mae Deddf 2018 yn gosod dyletswyddau ar gyrrff llywodraethu sefydliadau addysg bellach mewn perthynas â chyflawni anghenion y myfyrwyr sydd wedi cofrestru gyda nhw ac sydd ag ADY¹. Yn ogystal, mae dyletswyddau ar awdurdodau lleol o ran pobl ifanc ag ADY. Gallai hyn olygu bod awdurdod lleol yn cynnal cynllun datblygu unigol person ifanc sydd wedi cofrestru mewn sefydliad addysg bellach; mewn rhai achosion gallai olygu bod yr awdurdod lleol yn sicrhau ac yn cyllido darpariaeth ADY arbenigol mewn sefydliadau eraill ar gyfer dysgwyr unigol 16-25 oed lle mae angen gwneud hynny i gyflawni anghenion addysg neu hyfforddiant rhesymol dysgwyr². Hyd nes y gweithredir darpariaethau Deddf 2018, bydd Gweinidogion Cymru yn parhau i fod yn gyfrifol am sicrhau lleoliadau arbenigol o'r fath ar gyfer dysgwyr unigol.

O dan y Bil, bydd y Comisiwn (yn hytrach na Gweinidogion Cymru) yn gyfrifol am sicrhau cyfleusterau priodol a rhesymol ar gyfer addysg bellach a hyfforddiant (sy'n cynnwys darpariaeth ADY), wedi rhoi sylw i amrywiol faterion, gan gynnwys rhai sy'n berthnasol i ADY a dysgwyr ADY. Y bwriad yw bod y Comisiwn, wrth benderfynu sut i gyflawni'r swyddogaethau hyn a swyddogaethau cysylltiedig, yn rhoi sylw i ystyriaethau ADY ac yna'n gwneud penderfyniadau sy'n helpu i gefnogi'r broses o weithredu'r system ADY yn effeithiol.

Un o'r materion y mae'n rhaid i'r Comisiwn roi sylw iddo wrth sicrhau darpariaeth addysg bellach a hyfforddiant yw'r cyfleusterau y gellid sicrhau'r ddarpariaeth ohonynt yn rhesymol gan eraill (adran 93(1)(f)). Gan mai awdurdodau lleol fydd yn gyfrifol yn y pen draw dros sicrhau darpariaeth arbenigol i bobl ifanc sydd ag ADY lle bo'i hangen (fel yr esbonnir uchod), mae adran 93(1)(f) yn nodi'n benodol bod y ddarpariaeth y gellid ei sicrhau'n rhesymol gan eraill yn cynnwys darpariaeth a sicrheir gan awdurdodau lleol o dan Ddeddf 2018.

Mae'r trefniadau manwl ar gyfer gweithredu'r diwygiadau ADY ar gyfer y sector ôl-16 yn cael eu cwblhau'n derfynol ar hyn o bryd. Mae hyn yn cynnwys trosglwyddo'r cyfrifoldeb dros sicrhau darpariaeth arbenigol ôl-16 ar gyfer dysgwyr ag anghenion cymhleth i awdurdodau lleol. Er mwyn sicrhau eglurder a thryloywder, mae'n bwysig bod gweithredu'r elfennau o Ddeddf 2018 sy'n ymwneud â'r sector ôl-16 ynghyd â gweithredu darpariaethau'r Bil yn parhau i gael ei ddatblygu mewn ffordd gydlynol, gydgysylltiedig.

¹ Mae dyletswyddau tebyg ar gyrrff llywodraethu ysgolion a gynhelir hefyd ynghylch cyflawni anghenion eu disgyblion cofrestredig (gan gynnwys unrhyw ddisgyblion sydd dros oedran ysgol gorfodol) sydd ag ADY.

² Gweler adran 14 o Ddeddf 2018 a Rheoliadau Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cymru) 2021, rheoliadau 6-10.